

је поклопница с првог његовог гроба у капели била продана у Будви још у доба, када је аустриска влада била дала манастир у закуп неком Бадњаковићу. Ова се плоча састојала од двије рубом заоквирене поле. У доњој је поли кружница величине саме плоче, а у другој је био резан црногорски државни грб са окруњеним двоглавим орлом с лавом и с натписом. Плочу је купио неки Вуловић из Будве, који је говорио да он није ни поп, ни калуђер, ни владика, па је дао да се збрише натпис с именом владике Данила и отуче црногорски грб, а испод грба је неспретно урезао своје име.¹⁾

Чудновато је како се у оно доба није посветила никаква пажња овој поклопници, ни са стране Црногораца, ни са стране Будвана и како се није из исте извадио црногорски грб, који је био израђен на нарочитој плочи, која је била углобљена у поклопницу, те се лако могла извадити и пренијети на друго мјесто. Још је далеко чудније, како се уопште могло заборавити на мјесто, гдје је био сахрањен први владика из куће Петровић. Његош.

П. Д. Шеровић

АНОНИМНИ ИЗВЈЕШТАЈ ИЗ БОСНЕ О КАРАЂОРЂЕВИМ РАТНИМ ОПЕРАЦИЈАМА (1805)

Први српски устанак, који је букнуо 1804 године у Београдском Пашалуку, проширио се је не само у ослободилачки рат против Турске већ је чак прерастао и границе тога Пашалука и ослобођене Србије. Тада српски устаници ратују против турских снага, које су нападале преко Дрине да би продрле ка Шапцу и Београду. Али истовремено устаници се носе мишљу и настоје да провале у Босну, подигну народ на оружје и потуку турску војску.¹⁾

Средином 1805 године Срби долазе у отворени сукоб са турском царевином. Наиме Порта, која је још у почетку овог устанка била свјесна да се они боре против њене власти, наредила је нишком Хафис-паши, именовавши га београдским валијом, да их војничком силом свлада. Али су устаници потукли пашу и његову војску код Иванковца и Параћина (6, 7. VIII. 1805). Сада Порта нареди румелијском валији Ибрахим-паши и босанском везиру да дигну свуголику војску из својих покрајина и да угуше устанак у Београдском Пашалуку. Заповијести о новом војевању издане су у јесен 1805 са тиме да се још те зиме извр-

¹⁾ М. С. Црногорчевић, Цркве и манастири у општини будванској, Задар 1901, стр. 6, 7 и 11.

²⁾ О том пише опширно М. Ђорђевић, Босна и Херцеговина у стратигским плановима српских устаника, Преглед 1, Сарајево 1954, 1—9.

ше све припреме и да се онда у прољеће 1806 године удари на именовани Пашалук.³⁾

Баш на то раздобље односи се један анонимни извјештај из Босне, написан хрватским језиком, који ради његове интересности и важности овдје износим у цјелости:

»Cara Giorgij bie Užice grad i s gnime i кажу Turci da jma vojsche stoi dvadeset igliada osamdeset topova i sedam combara. Ottigiosce na kerxalie i udrisce na gn osamnaest stotina i sui izghibosce u po dneva. I ottigiosce na gn i Sarailie deset bariaka biva jedna igliada i pissuse jos dachie jchi i zvali vezira bosanskoga da iggie na Caragiorgiu da voisku vodi. A odgourio jm je vezir da on nechie brez czareva fermana à oni da igiu sami brez gniega i brez gniegove zapovidi. A Caragiorgi zato suo da nie tio vezir ottichi sa Sarailiam na gn pak mu Caragiorgi pisce kgnigu veziru ja sujem da chies tij na me s'voiskom znas da ja boja s Tobom nejmam nimalo akoli i dogies dobro dosso ja te se pripasti necciu, i Turci su se pripali veoma à Sulejmen passa iggie na Mostar s' voiskom. Dosso je Caragiorgi na Zvornik blixu Sarajeva sata 12 i posla sam momcha u Stari Maidam u sridu na 28 agusta miseca«.

Из овога се извјештаја, састављеног у народном нарјечју, може сасма јасно уочити тадашње ратно стање и Карађорђево операције. Овај је анонимни докуменат писао неки босански фрањевац из Сарајева, који га је упутио преко једног улака фрањевцима самостана Св. Марије у Сињу. На то је овај извјештај са својим попутним дописом од 31-VIII-1805 послао сињски фрањевац Јеролим Вулетић генералу Томашу Брадиу, тадашњем цивилном и војном гувернеру Далмације и Боке Которске (1804—1806) у Задар.

Наведени извјештај налази се у Државном архиву у Задру.³⁾ У истом архиву чувају се међу архивском праћом из I аустријске (1797—1806) и француске владавине (1806—1813) и други важни списи о I српском устанку, писани највише талијанским језиком. Ове би требало систематски прегледати, преписати и са осталим исто тако досада још непознатим изворима из других архива о том устанку издати, да се тако добије што бољи и јаснији увид у ово врло важно и значајно раздобље српске историје.

Стјепан Антољак

ТРГОВИНА РОБЉЕМ У КОТОРУ СРЕДЊЕГ ВИЈЕКА

Говорећи о трговини робљем у XIII вијеку, Жиречек наводи да су Котор и Дубровник били тада главни тргови за продају робова оба пола, а доцније да је главно тржиште било на ушћу Не-

³⁾ С. Новаковић, Васкрс српске државе, Београд 1914, 42—45.

³⁾ Државни архив у Задру — Президијални списи аустријског гувернера за Далмацију и Боку Которску за г. 1804 и 1805, филца II, бр. 193.